

ION COJAR

Anii formării și împlinirii artistice

Acești douăzeci de ani sînt anii formării și împlinirii profesionale a majorității celor care astăzi dau valoare teatrului românesc.

Simțeam și nevoia unui model, dar simțeam nevoia unor acumulări, și s-a întîmplat ca anilor de studenție să le adaug, prin forța împrejurărilor, cinci-șase ani de ucenicie.

Semnificative pentru activitatea mea în acești ani au fost spectacole ca *Antigona* și *Tragedia optimistă*, iar hotărîtoare montările cu *Poemul lui Octombrie*, *Prima întîlnire*, *Nu sînt Turnul Eiffel*, *Simple coincidențe* și *Ziaristii* la Sofia (considerat, pentru teatrul bulgar, unul din cele mai categorice succese ale perioadei respective).

Cu prilejul punerii în scenă a *Poemului lui Octombrie*, am constatat că scena goală, fără nici un sprijin plastic, nu sperie și nu stopează credința actorului în adevărul scenic, ci, dimpotrivă, îi stimulează și alimentează imaginația, îl pune în situația de a descoperi în permanență soluțiile care să se exprime doar prin actor. Lucrînd, mi-am dat seama că actorul poate, prin el însuși, prin modul propriu de a se manifesta, să comunice și acele elemente care nu există în mod curent pe scenă. Binîntîles, nu neapărat cu mijloace de pantomimă, ci printr-o parcurgere foarte realistă a tuturor elementelor constitutive ale momentului scenic, prin urmărirea cu precădere a fluxului psihologic al personajului, prin capacitatea sa de a stîrni nu numai sentimente ci și senzații, actorul fiind astfel investit drept unicul mijloc care face din spectacol un element viu.

M-am simțit tentat să încerc dacă această modalitate poate asigura tălmăcirea scenică și expresivitatea unor texte diferite. Așa s-a născut *Prima întîlnire* — prima și, din păcate, ultima mea colaborare cu regretatul Tony Gheorghiu. Pe aceleași date, dar în altă manieră plastică, am lucrat și *Nu sînt Turnul Eiffel*, și regret că multe dintre spectacolele pe care le-am pus pînă acum în scenă le-am încadrat în decor și că n-am fost consecvent cu mine însumi atunci cînd m-am simțit tentat de a înscena și alte piese în aceeași modalitate.

Cred că teatrul poetic se exprimă mult mai bine în condițiile lipsei de pereți și amănunte. Spațiile întinse sînt mai prielnice poeziei. Prezența decorului începe să-mi dea impresia că-l frustrează pe actor. Omul e frumos pe scena goală. Concretetea și culoarea decorului îl concurează. În timp ce lucram *Prima întîlnire*, am rostit de foarte multe ori numele lui Rodin și am discutat foarte multe despre unele teme ale lui și despre modalitățile de a căpăta, într-un fel, linii de maximă puritate.

Scena goală a fost deci și în avantajul unor actori, care s-au descoperit pe ei înșiși, fiind în situația de a scoate la iveală resurse care nu li se recunoșteau în aceeași măsură pînă atunci. Așa s-a întîmplat cu Leopoldina Bălanuță și Andrei Codarcea la *Prima întîlnire*, cu Eugenia Dragomirescu și Virgil Ogășanu în *Nu sînt Turnul Eiffel*, cu Carmen Galin, Ovidiu Moldovan și Cosmin Gheană în *Simple coincidențe*. Ultimii, de pildă, s-au simțit obligați să depășească etapa unui debut, neavînd nici o posibilitate de a se bizui pe alte elemente în spectacol decît pe ei înșiși. Ceea ce a făcut să nu se simtă diferența între cele cîteva generații care se întîlneau în piesă.

Cînd sînt spectator, îmi place să urmăresc evoluția unei piese prin prisma actorului, și de aceea de multe ori sînt nemulțumit cînd fizionomii pe care le-am mai văzut

Carmen Galin (Daniela Buzura),
 George Constantin (Emil Vlăsceanu)
 și Ovidiu Moldovan (Sorin Vlăsceanu)
 în „Simple coincidențe” de Paul
 Everac, pe scena Teatrului Mic. Re-
 gia : Ion Cojar

Ion Fiscuteanu (August), Olga Bucă-
 taru (Călăreța) și Boris Petrof (Clov-
 nul) în „Ăfară-i vopsit gardu”,
 înăuntru-i leopardu” de Alecu Po-
 povici. Regia : Ion Cojar.
 Spectacol prezentat de Teatrul Tine-
 retului din Piatra Neamț la Festivalul
 internațional al teatrelor pentru copii
 și tineret de la Nürnberg (1967)

îmi comunică doar textul piesei. Am impresia că procesul de cunoaștere se anulează, că acel element al necunoscutului, pe care aș vrea să-l aflu, devine un soi de amestec, ceva foarte puțin prielnic pentru a putea intra în dialog cu ceea ce se cercetează. Nu-mi dau seama dacă, din acest motiv sau din altul, în distribuțiile mele simt nevoia să lucrez cu actori pe care nu i-am cunoscut, care nu persistă deci în memoria mea cu o altă investiție.

În acești douăzeci de ani s-au scris multe piese, unele mai interesante, altele mai puțin, unele texte doar pe niște date foarte concrete, căutând să înregistreze o suită de evenimente sociale, altele care au încercat să urmărească un dialog mai important între individ și condiția lui umană.

Curios că multe piese care au avut o mai mică investiție, cu o putere mai puțin cuprinzătoare, și-au găsit un drum neted spre reprezentare. Iar piesele mai profunde și cu o formă mai îndrăzneată, care veneau cu o încărcătură mai mare de conținut, au fost cele care și-au găsit mai greu înțelegerea și, în multe cazuri, a fost uneori nevoie de eforturi ca ele să vadă lumina rampei.

E greu de stabilit valorile și de făcut o demarcație netă între vechi și nou, dar e cu atât mai greu cu cât unii oameni își închipuie că ei sînt în posesia instrumentului care stabilește cu exactitate raportul. Astfel, unele piese care se bucură de succes puteau să fie și astăzi numai piese de sertar. Poate și în momentul de față, datorită acelorași presupunerii, multe piese întîrzie să fie jucate, ceea ce e cu atât mai regretabil cu cât acum avem condiții dintre cele mai invidiate din lume.

Pe mine mă atrag toate genurile de spectacol — drame, tragedii, piese muzicale, pentru copii, de masă etc. În măsura în care pot, încerc să cercetez toate aceste zone. De pildă, e greu de egalat satisfacția pe care ți-o dă o sală de o mie — o mie două sute de copii care participă direct la acțiunea unei piese. La festivalul de la Nürnberg ne-am dat seama că putem obține această satisfacție chiar dincolo de barierele de limbă.

Piatra Neamț e o gură de rai. Acolo se întâmplă de mai bine de cinci ani un fenomen care ar merita să fie urmat. Teatrul condus de Ion Coman e în primul rînd teatru, și în al doilea rînd o instituție. Cu toate că trupa e foarte mică, fiecare om care muncește acolo e, într-un fel, un om de teatru. N-am auzit la Piatra Neamț rostindu-se cuvîntul „nu se poate“. Cei care erau obișnuiți să-l rostească n-au rămas. Media de vîrstă a trupei fiind întotdeauna în favoarea tineretii, atît ritmul cît și atmosfera de lucru sînt dintre cele mai favorabile. Repetînd acolo, ajungi la convingerea că teatrul e, pentru noi, și muncă dar și odihnă, și necaz dar și bucurie.

MARGARETA NICULESCU

Expresia poetică a marionetei

Așa cum personalitatea unui adolescent se formează, se ascute din contradicțiile — fie chiar numai domestice — cu generațiile mai vîrstnice, trupa noastră, alcătuită la întâmplare, s-a format ca un grup unitar, legat de o anume convingere estetică, pe parcursul acelei curse cu obstacole care a fost evoluția noastră de-a lungul celor aproape douăzeci de ani.

La început, teatrul de marionete era o „curiozitate“. Satisfacerea acestei curiozități prin pătrunderea în universul mecanic al spectacolului înlocuia satisfacția estetică.

Galoșul fermecat, Căluțul cocoșat, Umor pe sfori — spectacol de estradă, *Povestea porcului* sînt doar cîteva titluri din această perioadă, care au impus în atenția și stima spectatorului însuși genul.